

GRUDA

Štev. 11.

1929.

Leto VI.

VSEBINA ZVEZKA 11.

ZVEZDANA: Krizantemam. — ZVEZDANA: Vaška slika. — GUSTAV STRNIŠA: Prva ljubezen. — JOS. CREPIČ: Nesreča stare Marijane. — M. V.: Oblike oporoke. — ZVEZDANA: Prošnja. — MANO: O mleku. — ING. I. JELAČIN: O množini pridelkov. — ING. I. ZAPLOTNIK: Pridelovanje riža. — Osamljen glas iz dijaških vrst. — O društvenem delu v zimski sezoni. — Kotiček za dekleta. — Organizacija. — DR. J. NOVAK: Gibanje kmetijske mladine in slovanstvo. — Posvetovalnica. — Za zabavo in smerh.

Celoletna naročnina „Grude“ znaša Din 30.—. Za dijake in vojake Din 20.—.
V podrobni prodaji stane „Gruda“ Din 3.—.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ljubljana, Miklošičeva c. 4. — Rokopise je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi. Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisov, ki jih ni naročilo, uredništvo ne vrača. — Urejuje: Uredniški odbor. — Odgovarja: dr. Janže Novak, Linhartova ul. 20.

„EKONOM“

osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani
Kolodvorska ulica 7

Ima v zalogi po najnižjih cenah deželne pridelke, najfinejšo banaško in domačo moko, krmila, špec. blago in ostale v to stroko spadajoče predmete.

Zaloga vseh vrst umetnih gnojil, modre galice, prvovrstne strešne opeke iz opekarne **Novac**, Karlovac, ter najboljšega splitskega in trboveljskega portland cementa.

NAJBOLJŠI

v materijalu

in

lepih opremah

so edino

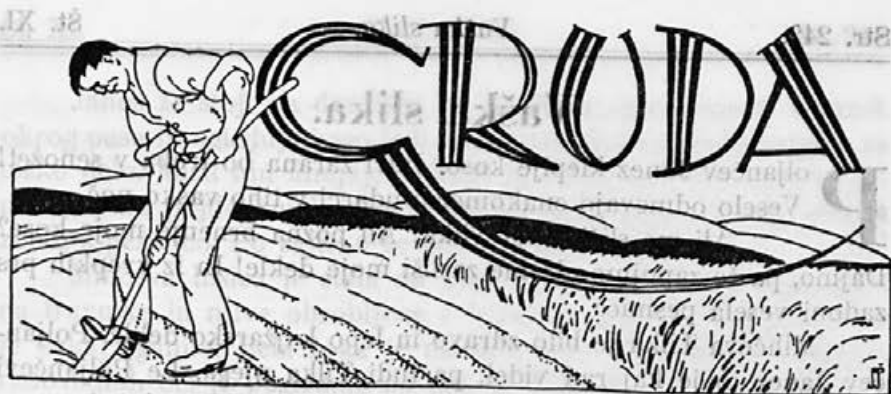
GRITZNER in ADLER

šivalni stroji in kolesa, za dom in obrt, pletilni švicarski stroj **DUBIED**, pisalni **URANIA**.

Ugodni plačilni pogoji - pouk brezplačen samo pri

Josip Petelinc
Ljubljana.

VI

**MISEČNIK
ZA LJUDSKO
PROSVETO**

11

Krizantemam.

*Ve rože, ki takrat cvetete,
ko je vseh mrtvih dan!*

*Povejte mi,
kaj čujete
tedaj iz jam?*

Ve rože, ki takrat cvetete!

*Mar tudi tam oko solze jim lije,
kjer živi se nadejamo pokoja?*

*Povejte mi,
če konec
tam bo boja?*

Mar tudi tam oko solze jim lije

*V bolesti tajni vas poslušam,
ko tiho odgovarjate in nemo:*

*„Ne vprašaj,
saj ne moremo,
ne smemo!“*

V bolesti tajni vaš odgovor slušam.

Zvezdana.

Vaška slika.

Poljančev Janez kleplje koso. Jutri zarana bo treba v senožet! Veselo odmevajo enakomerni udarci v tiho vaško noč.

Ali me sliši moja Tilka? Ali pozna brnenje moje kose? Dajmo, pa še zapojmo, da me zasliši moje dekle! In iz krepkih prs zadoni vesela pesmica.

Mihčeva Tilka je bilo zdravo in lepo kajžarsko dekle. Poljančev Janez jo je kaj rad videl, pa tudi Tilka njega. Le Poljančevi domači so hudo gledali, kadar sta se Janez in Tilka slučajno srečala in se malo pogovorila. Da bi prišlo na Poljančevino takole kajžarsko dekle, to jim ni šlo v glavo. Ko je vendar Rakarjeva Manica tako brhko, kaj brhko, bogato dekle! In kar jezilo jih je, da ne morejo Janezu izbiti iz glave tega dekliča. Janez je le venomer trdil, da bo njegova Tilka ali pa nobena.

Oni večer, ko je klepal koso na dvorišču in pel, sta ga slišali obe: Manica in Tilka. Manica je stala pred pečjo in z burkljami predstavljala lonce. Pa zasliši petje. Janez je! Kar naj poje ta prevzetni fant! Mar misli, da samo nanj čakam! Manjka se meni fantov! Pet na en prst! Ha, ha! Kar naj ima tisto beraško punco! — S skoro jokajočim glasom si zatrjuje, da ji ni nič zanj. Njegova pesmica jo pa vendarle razburja. In še z večjo naglico premetava lonce.

Tilka je bila ravnokar prišla z dneve. Utrujena je sedla na klopico pred hišo in zastrmela tja doli, kjer kleplje koso nekdo, ki ga ljubi. — Kleplje, poje in name misli. Jutri bodo pri Poljančevih kosili. Vse druge smejo priti, le jaz ne, ker me ima Janez rad, pa sem uboga. — Otožno povese oči in premišlja. Naenkrat strese z glavo. — Kaj mi morejo vsi njegovi domači in še Rakarjeva Manica, če me ima on rad! Vstala je in se obrnila. Pogled ji je obstal na oknu kamrice, kjer so cveteli kot kri rdeči nageljni. V dveh lončkih nageljni, med njimi pa lonček rožmarina. Tilka gleda cvetove in gleda vrhove rožmarina. Pa se ji porodi v glavici lepa misel. Jutri zgodaj pojde tod mimo njen fant kosit v senožet. Prav gotovo se ustavi pod oknom, da ga pozdravijo vsaj nageljni, če bi Tilka še sladko spala. Pa ne bo spala. Čakala ga bo in tistile najlepši cvet se bo moral posloviti od svojih bratcev.

Noč je padala na vas in jo zagrnila v svoj temni plašč. Pesem je utihnula. Skozi mala okenca vaških hiš je lila medla svetloba in polagoma ugasnila tudi ta.

Zgodaj zjutraj, ko je zlato solnce še spalo za gorami, so se fantje odpravljali na košnjo.

Janez že stoji na dvorišču čil in zdrav; privezuje si osovnik okrog pasu in ogleduje koso je-li dosti nabrušena in pripravljena za težko delo. Misli mu uhajajo k Tilki in obraz mu žari veselja pri pomisli, da pojde kmalu mimo dekletovega okna, da ga morda zbudi s pesmico. Po zajtrku se odpravi na pot.

Mihčeva hišica je stala na kraju vasi, odkoder si lepo videl na travnike in njive obrobljene z košatimi gozdovi. V kamrici se je nekaj zganilo. Bela roka je narahlo odrinila polknici in dvoje radovednih oči je pogledalo na pot, ki pelje iz vasi. Polglasno požvižgavanje tiste lepe „Dekle, daj mi rož rudečih“, in čvrsto korakanje ji naznani, da prihaja Janez. Odpre polknice na pol in izmed temnih vrhov rožmarina zažari dekletov obraz, kakor v zadregi. Janez stopi s pota pod okno. „Dobro jutro, Tilka! Mar si vedela, da pridem? Pa tako zarana?“

„Čula sem sinoči klepanje kose in tvojo pesem, pa sem vse vedela. Zbudila sem se zgodaj in sem čakala tvojih stopinj. Naj ti bo danes srečen dan, Janez! Z Bogom!“

In tisti najlepši nageljnov cvet, povit v šopek z rožmarinom je padel v rosno travo pred Janeza. Polknice so se spet narahlo priprle in za njimi je izginil zardel obrazek Mihčeve Tilke.

Janez se je sklonil, pobral rosni šopek, pobožal ga, snel z glave klobuk in si ga zataknil za trak. Nato se je okrenil ter odšel po poti navzgor, ponosen kakor kralj.

Minulo je par let. Tekla so drugo za drugim, vsa skoro enaka. Pri Poljančevih pa se je vendar marsikaj izpremenilo. Stari Poljanec je umrl, dekleta so se druga za drugo pomožila, samo mati, že vsa onemogla in pa Janez sta ostala doma. Mati se sedaj ni kar nič upirala, da bi prišla snaha v hišo, saj sama ni bila za nobeno delo več. Pa so naredili. Kaj bil Janez je stopil do Mihčevih in jih prosil za njih brhko Tilko. V očeh starišev so se zableščale solze in mehko sta stisnila Janezu roko. Tilka pa je gledala s tistimi vedno radovednimi in vprašujočimi očmi, kakor da ne verjame prav je-li res, ali ne.

Svatba je bila kakor se spodobi za Poljančevo hišo. Vsega je bilo v obilici. Svatje so bili dobre volje in so peli še predno so se odpeljali k poroki. Vsa vas je bila pokonci in vsa vaška otročad je kajpada zijala prodajala. Samo čakala je, kdaj se pripeljejo od poroke, ker tedaj vrže ženin ali nevesta pergišče drobiza med otroke. Tudi to pot je dobil vsak svoj delež.

Ko pa so se peljali skozi vas, je bilo pri vsakem oknu polno obrazov. Mamice so bile žalostne radi hčerk, hčerke pa radi tega dekliča, ki je nevesta. Iz neke hiše sredi vasi pa se je čulo jezno ropotanje z burkljami. To samo mimogrede. Saj Rakarjevi Manici itak ni bilo do Janeza — — *Zvezdana.*

Gustav Strniša:

Prva ljubezen.

*Priroda je gaj, kjer bajka cvete,
povsod ti narava le čare razgrinja;
saj vse prerojeno gledaš dekle
ljubezni ti talisman zemljo spreminja.*

*Kako se ti blizu vesoljni zdi Bog,
pač slutiš v očeh ga ljubečih;
si bolj kakor kdaj popreje otrok
v svojih nadejeh cvetečih. —*

*Ponos kipi v tebi in čaroben slaj
da ljubljena si, kakšna sreča!
Ne misliš naprej, ne sanjaš nazaj,
sedanjost je časa ljubezni kipeča.*

*Le pij iz ljubezenske kupe srce,
a pazi strupenca se — gada,
saj strup je spoznanja najhujše gorje,
ko smrt se človeku dozdeva naslada. —*

Jos. Crepič:

Nesreča stare Marijane.

Stari Miha in njegova žena sta se dan in noč kregala. Vpitje stare Marijane je cel božji dan odmevalo po hiši in po dvorišču. Sosedje so se bili že privadili njenega regljanja in le malo jih je bilo, ki so pomilovali starega, češ, da mu jezikava žena še umreti ne bo dala v miru. Ženske pa so trdile, da ima ona prav, ker on pač pošteno zasluži še kaj hujšega kot zmerjanje.

Tisti, ki so se radi norčevali iz tuje nesreče, so ga večkrat spomnili lepih dni iz njegovih mlajših let, ki jih je brezskrbno predsedel v krčmi „pri sodčku“. Tedaj so prav pogosto bila gnezda Marjaninih kur prazna. No, od tega je že dolgo! Ko ga je žena nekoč zalotila, ko je baš pobiral jajca izpod koklje, je bilo konec nje-

govih brezskrbnih dni. Čimdalje redkeje je zahajal k „sodčku“ a Marjaničine kure so seveda nesle čimdalje več jajc. Pod vplivom njene gospodovalnosti in njenega nepremagljivega jezika je izpušchal Miha drobec za drobcem svojega gospodarstva iz rok. Nazadnje je izgledalo, kot da ga ni več. Stara je zagospodarila kar samostojno. Odrajtovala je davke sama, hodila na občino sama, pridobivala razna dovoljenja od gosposke sama. In če so jo vprašali po možu, je odgovarjala, da on nima časa, da je preobložen z gospodarstvom doma in da pošilja njo.

V dneh pred velikim sejmom v N. M. se je njuno prepiranje in vpitje še povečalo. Kregala sta se, kdo izmed njiju požene na sejem kravo, ki se že dve leti ni telila in jo je bilo treba prodati. Oče Miha so bili topot nepopustljivi. „Kdo je gospodar v hiši, ti ali jaz? Kdo bo prodajal? Jaz, da veš, jaz poženem kravo, pa kraj!“ Toda stara je regljala: „Kaj ti, starina nerodna, ti požeruh pijani, da bi prodajal!? Pač bi bila trapasta če bi ti dala kravo, da jo popoti zapiješ!“ Toda ni se dal ugnati. Tedaj je Marijana navila tanjše strune. Obljubila je, da mu od izkupička, ki ga dobi za kravo, kupi novo suknjo. Nova suknja je starega Miho sprijaznila z mislijo, da bo tudi topot moral ostati doma. Zopet je popustil in Marjana se je zmagoslavno odpravila na dolgo pot v N. M.

Na sejmišču je bilo sila živahno. Iz cele pokrajine so se zbrali ljudje, da kupijo in prodajo, ali da se nazijajo čudežev, ki so se razkazovali pri raznih komedijantih in cirkusih. Vpitje in cinglanje, petje in godba, vrisk in smeh in prepir in mešetarenje je ves čas sejna odmevalo skozi to ljudsko gnečo.

Zgodaj zjutraj, ob kikirikanju prvih petelinov, se je odpravila Marjana na pot. Ker je bila med prvimi na sejmišču, je izbrala zase in za svojo kravo najboljše mesto med prodajalci. Posrečilo se ji je, da je kmalu našla kupca za žival in to dobrega kupca, ki ji je — verujoč njeni trditvi, da je krava breja — odštel lepe denarce: tri tisočake. Sladko se smejoč kupčevi lahkovernosti in svoji uspeli prevari, je sedaj stopicala sem in tja po sejmu ali se gnetla med prerivajočo se množico. Prezgodaj se ji je zdelo, da bi kar zdaj kupila suknjo za starega. Zjutraj so mojstri še dragi, rajši počaka do opoldne. Takrat, ko je vročina najhujša, navadno cene padajo, ker se prodajalcem in kupcem mudi domov in ker so že utrujeni. Pohajkovala je torej sem in tja, postajala med posameznimi

gručami, poslušala mešetarenje in pogajanje, strmela pred raznimi šotori, kjer so vpili in se drli smešno našemljeni možici in se slednjič ustavila pred lopo, kjer je mal komedijant polnil rumene, bele, modre, rdeče in drugobarvne mehurčke z vodikom. Vsak poln balonček je navezal na nitko in ga privezal k drugim, ki so že veselo bingljali v zraku. Imel jih je že lepo število in otročad pa tudi odrasli so željno gledali te lepe vesele stvarce, ki so radi svoje lahkote neprestano silili kvišku k nebu. Tudi stari Marjani so balončki ugajali; kolebala je ali bi, ali ne bi kupila dva, da ju ponese svojima unukoma v Ž., kadar se nameri tjakaj. Mali prodajalec je videl njeno neodločnost, jel je zgovorno ponujati svojo robo in ko je popustil za nekaj par, se je stara Marjana odločila in kupila dva mehurčka, enega modrega, drugega rdečega za svoja vnuka.

Držeč v eni roki „marelo“, v drugi robec, v katerega so bili skrbno zaviti trije tisočaki in balončke je premišljala, da bi bil sedajle pravi čas, da kupi Mihi suknjo. Nerodno je pa bilo takole polnih rok hoditi med gnečo. Vsaj eno roko bi si osvobodila! Pa jo kmalu najde, bistra glava! Konec obeh vrvic, na katerih so se majali mehurčki, zveže okrog robca z denarjem, vse skupaj pa priveže na „marelo“. Tako je lahko nosila vse troje v eni roki.

Na poti k mojstrom suknjarjem sreča peka Korleka iz V., ki je s piščalko vabil kupce k svoji stojnici polni žemelj, rogljičkov, štrukljev in potičk. Seveda „štruco“ mora tudi prinesiti s sejma! Naša Marjana se brž prerije do košare z žemljami, položi svoj dežnik s privesokm na tla in začne s svojimi koščenimi rokami brskati in kopati med pecivom. Zapazila je bila, da je mojster nametal na vrh bolj staro blago, sveže pecivo pa je skrnil na dno košare. Pek je ugovarjal in se jezil, ona mu pa ni ostala dolžna nobene. „Seveda, stare žemlje naj kupujem, hinavec ti, stari!“ — Medtem se je pripravljala nesreča. Vrvica, ki je bila bolj slabo privezana na marelin ročaj, se je odvezala in balončki z robcem in denarjem so se pričeli veselo dvigati v zrak. Mati Marjana je bila tako zaverovana v izbiranje žemelj, da tega ni opazila.

„Mati, vaši balončki lete!“ jo je nekdo opomnil.

Na ta klic je Marjana odskočila kot bi jo bil s šilom zbedel. Pustivši peka in njegove košare je kot srna skočila za balončki.

„Ljudje božji, pomagajte! Moj denar leti v zrak! Moja krava gre z mehurji!“

Vila je roke in jih stezala za modro-rdečima stvarcama, ki sta nosili na svojih dolgih pecljih v bel robec zavite tri tisočake.

Mehurčki so se dvigali vse višje in višje in predno je nesrečna Marjana dopovedala tej zbrani množici, kaj je pravzaprav na stvari, sta bila mehurčka tako daleč, da sta izgledala samo še kot dve mali kroglici, a robec je bil le še bela, komaj vidna točka.

Nek orožnik je sicer parkrat ustrelil za njima, toda ni ju zadel. Veter ju je zaganjal zdaj sem, zdaj tja in končno sta izginila med oblaki.

Okrog nesrečnice se je zbrala množica ljudstva, ki je s pomilovanjem, pa tudi s prikritim nasmeškom (taki smo pač ljudje!) poslušala jokajoče pripovedovanje uboge Marjane. Nekdo je zatrjeval, da se bodo mehurčki sami razpočili in padli na zemljo, a kje, to sam Bog ve.

Topeč se v solzah je Marjana krenila domov.

Doma je bil lom. Ko je stari Miha slišal, kako jima je odletela krava, je divjal kot iz uma. Proklinjal je babo in tisto uro, ko se je poročil z njo, sesul je nanjo vse psovke, ki jih je bil kedaj slišal. Ona je samo jokala in — molčala.

Še isti dan sta šla oba na pot, da poiščeta odletele balončke. Potikala sta se po njivah in travnikih, plazila sta se med trnjem in grmovjem, brodila po vodah in mlakah, stikala sta po vseh gričih daleč naokrog. Izpraševala sta ljudi in otroke, ali niso kje videli dva balončka, kako padata z neba. Ljudje in otroci so ju v čudu gledali, potem pa so prasnili v smeh uverjeni, da imajo dva slaboumna starca pred seboj.

Več dni je trajal ta njiju križev pot. Nazadnje sta se vrnila domov vsa izmučena in bolna od hoje in težkega brezuspešnega iskanja.

Tako je Mihova krava odletela pod oblake. Tisto leto ni dobil nove suknje, toda gospodarstvo se je zopet vrnilo v njegove roke. Marjana je vendarle spoznala, da nima vselej le ona prav in žal ji je bilo, da ni pustila moža s kravo na semenj.

Zopet je Miha smel posedati „pri sodčku“, a če si ga vprašal, kako je bilo takrat s kravo, ti je mirno odgovoril: Bilo je, pa je minilo.

Po hrvaškem: *Mano.*

Mi. V.:

Oblike oporoke.

Pravdarstvo je ena največjih napak našega kmetijskega ljudstva. V tej strasti prihaja sicer do izraza, čeprav v pretirana meri, ostri čut našega naroda za pravičnost, po drugi strani pa njegova neukročena trmoglavost. Važen vzrok pravdarstva pa je tudi nepoučenost našega ljudstva o bistvenih pravnih vprašanjih, ki kmeta najbolj zadevajo. Zapeljan po tej nepoučenosti, se v nepoznanju predpisov zakona spusti naš človek v pravdo, za stvar, ki bi jo lahko brez stroškov rešil na miren način. Uredništvo „Grude“ bo priobčevalo poljudne članke, iz katerih bo mogoče črtati temeljne pojme o nekaterih pravnih ustanovah. Nadejamo se, da bo to imelo pri pobijanju pravdarstva.

V današnji številki pričnemo s kratko poljudno razlago o oblikah oporoke. S tem sežemo v dedno pravo, pod katerim razumemo skupnost vseh onih zakonitih pravil, ki urejajo prehod premoženja od umrlega na dediče. Oporoka ali testament, kakor naš narod to pravno ustanovo še prav rad imenuje, je eden izmed načinov, ki omogočajo dedovanje. Z oporoko se dedno nasledstvo izvrši na temelju izrecne volje zapustnikove v nasprotju z zakonitim dednim nasledstvom, pri katerem volja zapustnika ne prihaja v poštev. Kadar oporoke namreč ni, ali kadar ta iz kakršnihkoli razlogov ne pride do veljave, zakon sam, da se preprečijo zmešnjave, določi vrstni red, po katerem dedujejo ožji sorodniki umrlega, in način, kako se zapuščina med nje razdeli. Z oporoko lastnik imetja razpolaga z njim še po svoji smrti in sicer tako, da v oporoki postavi določeno osebo kot dediča, na katerega naj premoženje zapustnika po njegovi smrti vsaj v večjem delu preide. Da pa je oporoka veljavna, mora biti sestavljena v gotovi, od zakona predpisani obliki. Oporoko je mogoče napraviti izvensodno ali sodno, pisмено ali ustmeno, pisμένο pa s pričami ali brez njih. Med temi oblikami bomo raztolmačili kot najvažnejšo

1. Izvensodno pisμένο oporoko brez prič:

Kdor hoče napraviti oporoko pisμένο in brez prič, jo mora lastnoročno spisati in lastnoročno podpisati s svojim imenom. Pripis dneva, leta in kraja, kjer je napravljena poslednja volja, ni sicer potreben, pač pa priporočljiv v izogib sporov.

Bistveno je, da je taka oporoška spisana lastnoročno in da stoji pod besedilom lastnoročen podpis. V podpis zado-
stuje tudi samo krstno ime, če že iz njega jasno sledi, kdo je opo-
roko podpisal. Pristavki pod podpis, ako niso na novo podpisani,
nimajo več veljave. Zgolj križec mesto podpisa ali štampljka me-
sto podpisa ne zadošča. Tudi ni dovoljeno, da bi za zapustnika pod-
pisala tretja oseba, čeprav bi jo zapustnik v to pooblastil. Za ve-
ljavnost oporoške kolkovanje ni potrebno.

2. Pismena oporoška s pričami:

Tako oporoško lahko da zapustnik napisati drugi osebi, mora
jo pa lastnoročno podpisati. Ker pa je ni spisal sam, mo-
ra dalje na jasen način izjaviti pred 3 zmožnimi pričami, da je spis
njegova poslednja volja. Ni pa potrebno, da bi bile pri tej izjavi
navzoče vse tri priče obenem, temveč lahko zapustnik to izjavi
najprej dvema pričama, potem pa še eni. Tudi priče se morajo
podpisati na oporoško, bodisi pod besedilo, toraj znotraj oporoške,
ali pa tudi na zunanji strani oporoške, vselej pa na listini sami in
ne morda na zavojju. Ni pa potrebno, da priče vsebino oporoške
poznajo. Kadar zapustnik pričam izjavlja, da je v gotovem spisu
njegova poslednja volja, mora ta spis imeti pri rokah. Tudi priče
se morajo podpisati lastnoročno in morajo torej biti pismene; ni
dovoljeno, da bi ena priča podpisala za druge. Podpisati morajo
priče v navzočnosti zapustnika in še za njegovega življenja. Vsaj
ena izmed prič mora pod podpise prič pristaviti, da so dotičniki
podpisali kot priče.

3. Pismena oporoška v slučaju, da zapustnik ne more čitati:

V tem slučaju mora zapustnik spis pustiti prečitati eni iz-
med prič v prisotnosti drugih dveh prič, ki sta vpogledali vsebino.
Po prečitaniu mora zapustnik potrditi, da je prečitano po njegovi
volji. Kdor je oporoško napisal, sme sicer biti priča, izključen pa je
od čitanja spisa. Kaka tretja oseba, ki ni priča, ne sme biti pri-
puščena k čitanju oporoške.

4. Pismena oporoška za slučaj, da zapustnik ne more pisati:

V tem slučaju na oporoško, od drugega spisano, stavi zapust-
nik lastnoročno ročno znamenje, in sicer v prisotnosti vseh treh

prič. Umestno je, da ena izmed prič pristavi k ročnemu znamenju zapustnikovo ime. Take oblike testamenta, se pa ne more poslužiti oni, ki sicer zna in more pisati, pa ne bi hotel pisati. Tak sme mesto podpisa staviti ročno znamenje le, ako je vsled bolezni za pisanje nezmožen.

5. Izvensodna ustna oporoška :

Kdor dela oporoško ustno, mora resno izreči svojo poslednjo voljo pred tremi zmožnimi pričami, ki so hkrati prisotne in ki so zmožne potrditi, da se ni primerila v zapustnikovi osebi nobena prevara in znota. Ne zadošča, da bi zapustnik pred pričami pokazal pismeno listino in jo proglasil za svoj testament. Izjaviti mora tudi vsebino. Da se vsebina oporoške ohrani v spominu, je umestno, čeprav ne nujno potrebno, da priče še za življenja zapustnika skupno ali vsaka zase ali po kaki tretji osebi vsebino oporoške pušče napisati in tako listino potem lastnoročno podpišejo. Po zapustnikovi smrti sme vsakdo, ki ima na oporoki interes, zahtevati, da se vse tri priče zaprisežejo o vsebini oporoške. Če katere izmed prič ni moči več zaslišati pod prisego, velja tudi zaprisežena izjava ostalih dveh prič. Izjave prič morajo biti soglasne.

Tak usten testament pa ni tako siguren kakor pismen, ker se lahko pripeti, bodisi da priče pomrjejo, bodisi da pozabijo točno zapustnikovo izjavo. Dalje tudi pri obravnavi sodnik lahko dopusti dokaz, da kljub soglasni izjavi prič ustmene oporoške, zapustnik ni naredil v resnici take oporoške. (N. pr. Če je pri oporoki še kdo drug prisostvoval ali prisluškoval, ki trdi drugače od oporočnih prič). Kar se tiče prič, ni potrebno, da bi zapustnika od preje osebno poznale, niti ni potrebno, da bi jih zapustnik sam k oporoki poklical, vendar pa se morajo ob oporoki zavedati, da gre za poslednjo — voljno izjavo.

6. Sodna oporoška :

Zapustnik sme napraviti oporoško na sodišču, pismeno ali ustno. Pismeno mora vedno vsaj lastnoročno podpisati in osebno izročiti sodišču. Sodišče spis sodno zapečati, o poslu samem pa sestaviti zapisnik, na kar se spis shrani pri sodišču. Zapustnik pa dobi potrdilo, da je oporoško položil na sodišču.

Ako pa hoče zapustnik svojo voljo izjaviti na sodišču ustno, se mora taka izjava sprejeti na zapisnik in se nato ta zapisnik shraniti prav tako, kakor je preje navedeno glede shranitve pismene

sodne oporoke. V obeh slučajih mora biti sodišče, ki sprejme oporoko, sestavljeno iz dveh sodnih oseb, od katerih mora biti ena sodnik v dotičnem kraju. Pričevanje druge sodne osebe, razen sodnika, smeta nadomestovati tudi dve drugi priči.

V sili se omenjeni sodni osebi podasta lahko tudi v zapustnikovo stanovanje, da tam sprejmeta njegovo poslednjo voljo pisмено ali ustno, potem se pa ta posel zapiše v zapisnik s pristavkom datuma in kraja.

7. Notarska oporoka.

Oporoka se lahko sestavlja tudi s sodelovanjem notarja in sicer bodisi v obliki pravega notarskega akta, kakršen se dela n. pr. za ženitovanjske pogodbe ali pa na isti način kot pred sodnikom, kot gori navedeno. Daljna pojasnila o notarskih oporokah pač niso potrebna.

Končno še nekaj o sposobnosti prič pri oporokah. Predvsem ne morejo biti priče osebe, izpod 18 let, norci, slepci, glušci ali mutci, tudi tiste ne, ki ne razumejo zapustnikovega jezika.

Dalje ni zmožna priča za oporoko oni, ki mu je zapustnik v oporoki kaj namenil in tudi ne zakonec, roditelji, otroci, bratje, sestre ali osebe, ki so s to osebo v istem kolenu v svaštvu in plačani domačini. Ako piše oporoko taka oseba, kateri je zapisnik nekaj v oporoki namenil, odnosno ako je namenil kaki bližnji gori navedeni osebi pisca, tedaj je oporoka veljavna le, če so poleg pisca še tri druge veljavne priče pri oporoki. Vendar pa taka oporoka ne bi bila neveljavna popolnoma, temveč samo v tistem delu, ki bi se tikal pisca odnosno piscu bližnje osebe.

S tem smo v glavnem orisali vse možne oblike oporoke. Uredništvo „Grude“ je že otvorilo „Posvetovalnico“ in bo takim, ki bi se obrnili na uredništvo glede podrobnih pojasnil v zadevi oporok, prav rado dalo potrebna nadaljna navodila.

Prošnja.

*Roko v roki,
pod nebeškimi oboki
solncu nasproti.*

*Gospod, daj nama peroti,
da poletiva
in mu veliva,
sijaj nama na poti!*

Zvezdana.

Mano:

O mleku.

Kadar se je starim Indijcem približala smrtna ura, so prijeli rep krave, tako, kot se oprimemo mi sv. razpela. Verjeli so, da je krava sv. žival, ki spremlja dušo umrlega na drugi svet.

Kako je prišel človek na idejo uporabljanja živalskega, predvsem kravjega mleka, nam ni povsem znano. Najbrž ga je navedla k temu potreba ali sila. Morda je malo dete izgubilo mater in so se v sili poslužili živalskega mleka. Pravljičnice iz grške in rimske zgodovine nam povedo mnogo takih slučajev. Romulus in Remus, dva otroka, sta našla dobro nežno rednico v volkulji, ki je s svojim mlekom obvarovala smrti poznejša ustanovitelja mesta Rima. Boga očeta stari Grkov, Zeusa je vzredila v skriti votlini koza Amalteia. Sina sv. Genovefe je vzredila samica jelena i. t. d. Zgodi se pa tudi nasprotno, posebno pri manj kulturnih narodih, kjer žene s svojim mlekom hranijo mlade pse in opice, ki jim je umrla samica-mati. Skratka, človek in žival rabita v svoji prvi življenjski dobi hrano, ki jo je sama narava odredila zanje. A ko je človek okusil mleko živali, ki jih je doslej lovil radi njih mesa in kože, jih je pričel udomačevati tudi radi njih mleka. Krave, koze, ovce in kobile so živali, katere si je človek udomačil v veliki meri radi njih mleka. Ovčje mleko posebno cenijo Balkanci, a kobilje se mnogo pije v Južni Rusiji in Severni Aziji.

Pri nas rabimo le kravje, tu pa tam tudi kozje mleko. Kozje mleko je za prehrano dojenčkov bolj primerno kot kravje.

Koliko mleka pridobimo od krave? To zavisi predvsem od pasme. Skušnje nam dokazujejo, da dajo nižinske pasme, kakor holandska, oldenburška i. dr. večje količine toda manj vredno mleko. Višinske pasme (pincgavska, simendolska) pa imajo manj, ali tisto prvovrstno mleko. Dobra krava mlekarica da na leto toliko mleka, kot znese njena petkratna teža. Prav dobre mlekarice nam dajo dnevno 10—14 l mleka. Koza pa da letno do 500 l, ki je ob snažnem pridobivanju prav tako okusno kot kravje.

1 l nepotvorjenega mleka ima 872 g vode, 49 g sladkorja, 37 g masti, 35 g sirnine in 7 g raznih soli. Maščoba se v mleku zbira v drobnih kroglicah, ki se radi svoje male teže dvigajo na površje. Ako jih posnamemo, nam ostane sicer manj mastno, vendar še vedno hranljivo mleko. Vsaka gospodinja ve, da se mleko, posebno

nezavreto, po daljšem stanju skisa. Mala živa bitja (bakterije) vplivajo posebno pri večji toploti na mlečni sladkor, ki ga izpremene v mlečno kislino. Vsako mleko, ki stoji nekaj ur v prostoru z nad 12° C toplote, se skisa. Sveže pomolženo in na 10° C ohlajeno mleko se ohrani na tej stopnji toplote sveže 52—72 ur. Če mleko segrevamo, se mu pri 80° C izpremeni barva (sladkor v njem porumeni) in okus, a pri še večji vročini zavre in — skipi, ako mu tega z vednim mešanjem ne zabranimo. S kuhanjem pa se ohrani mleko pred skisanjem za okrog 24 ur.

Na tem mestu pa moramo pripomniti, da je sveže nekuhanano mleko mnogo bolj zdravo in za dojenčke neprimerno več vredno kot kuhano. Tudi odraslim, posebno bolnim in slabotnim dajemo mnogo in to predvsem nekuhanega mleka. Vendar je priporočati, da pijmo mleko počasi, v malih požirkih, po mogočnosti s prigrizovanjem kruha, ker nam sicer kmalu presede. Redilnost mleka so nam predočevali nazorni primeri na letošnjem velesejmu. Videli smo razstavljenе razne vrste obedov in večerij, obstoječih iz:

juhe, prikuhe, salate, mesa, močnate jedi in vina, ali: sira, kruha in piva,

ali: pečenke s solato, krompirjem, kruhom in vinom. Vsaka od teh skupin je odgovarjala po svoji redilnosti in izdatnosti 11 mleka in 2 žemljama.

Evropejci popijejo razmeroma mnogo mleka, medtem ko se cela vzhodna Azija ne peča z mlekarstvom. Niti Kitajec, niti Japonec ne pije mleka. Prebivalci južne Afrike dovolijo mleko le otrokom, za odrasle je pitje mleka nespodobno.

Radi razmeroma nagle izpremembe mleka, potreba istega tudi v krajih, kjer ga ni, so dovedli človeka na misel predelati mleko tako, da se ne bi pokvarilo in bi se ga lahko prevažalo iz kraja v kraj. Predelavati so ga začeli v kondenzirano mleko in v mleko v prahu. Kondenzirano mleko pridobivamo s tem, da mleko s kuhanjem zgostimo na tretji del svoje naravne količine, potem ga napolnimo v pločevinaste škatljice, neprozračno zapremo in ponovno prekuhamo (steriliziramo). To je kondenzirano mleko. Ako po kuhanju zgoščeno mleko vlijemo preko razbeljenih valjev, se to v trenutku posuši. To tanko skorjo potem še zmeljejo v prah. To je suho mleko ali mleko v prahu. Kondenzirano mleko se lahko topi v vroči vodi, suho mleko pa ne.

Druge oblike mleka so še: kefir, kumis in jogurt. Kefir je penača alkoholna pijača, kumis istotako, jogurt pa nima alkohola in je podoben našemu kislemu mleku.

Ing. I. Jelačin:

O množini pridelkov.

Velika produkcija kmetijskih pridelkov je letos zelo otežkočila oddajo blaga in ljudje se obupno vprašujejo: „Kaj nam pomaga visoka produkcija, ko pa ne moremo svojih pridelkov prodati? Če manj pridelamo vsaj lahko prodamo, če pa veliko, moramo pa napol zastoj oddajati svoje sadeže.“

Kaj torej storiti? Ali naj našo poljedelsko produkcijo povečamo ali zmanjšamo? Veliko jih bo gotovo za poslednje, vendar je to stališče popolnoma napačno.

Povečanje produkcije se ne propagira vsled tega, da bi z velikimi stroški imeli veliko blaga, ampak zato, da pridelamo cenejše. Če z istimi stroški lahko pridelamo večjo količino blaga je isto gotovo cenejše in to je ravno namen večje produkcije.

Tudi tovarniški izdelki so cenejši le vsled tega, ker se izdelujejo v veliki množini, v masi. Zasluži se pri vsakemu malo ali ker je velika količina, se tega malega zaslužka hitro nabere. Isti princip mora zasledovati tudi poljedelstvo. Pridelati veliko in ceno, ter velike množine blaga poceni prodati.

Ugovarjal bo eden ali drugi temu načinu češ, da bo s tako propagando naenkrat toliko blaga, da ga ne bomo mogli prodati. Res je to, ali prodal ga bo lahko ta, ki ga bo pri isti kvaliteti najceneje ponudil. V industriji imamo isti primer. Po mestih je polno trgovin, ki prodajajo enake izdelke, vendar proda tisti največ, ki ima dobro blago in poceni. Če se noče prodajati z izgubo, a vkljub temu blago ceno oddati, ga je pa treba tudi poceni pridelati.

Pri takem važnem vprašanju je pa treba pogledati tudi naprej, kaj se nam lahko zgodi, če se bomo vrnili k znižanju produkcije. Vse poljedelske države streme za tem, da pocenijo pridelovanje, kar je mogoče le pri povečani produkciji, da s tem lahko poceni prodajo brez izgube. Tako vidimo že danes, da so v naprednejših deželah poljedelski produkti cenejši kot pri nas in to je tudi vzrok, da z našim blagom ne moremo konkurirati na svetovnem trgu.

Če bomo mi trdovratno ostali pri nizki produkciji, bomo navezani le na visoke cene, ker sicer bomo imeli izgubo in rentabilnost gospodarstev bo stalno padala. Visoke cene se bodo pa lahko držale umetno le kratek čas, ker bodo imele vse sosedne dežele pa tudi naši napredni gospodarji na razpolago veliko dobrega blaga po nizkih cenah.

Ing. I. Zaplotnik:

Pridelovanje riža.

Riž zavzema v prehrani človeštva eno prvih mest. On je glavni živež prebivalcev Kitajske, Japonske, Indije in drugih Evropskih dežel. Tudi pri nas je njegova uporaba precejšnja. V informacijo čitateljem naj tu sledi kratek opis pridelovanja te važne rastline. Nikakor pa ni namen tega članka, koga vzpodbuditi k gojenju riža, ker naše prilike in naše podnebje tej rastlini absolutno ne odgovarja.

Iz prvotne domovine v jugovzhodni Aziji se je riževa kultura razširila po celem svetu in se ustalila povsod, kjer je našla za procvit protrebne pogoje. V Evropi je pridelovanje riža posebno razširjeno po ravnini gornje Italije. Tudi v naši državi se riž prideluje na približno 1600 ha; od tega kakih 200 ha v Bački, ostalo pa v južnih pokrajinah, največ ob Bregalnici. Povprečno se ga v teh krajih pridelala 1250 kg na ha.

Kakor pri drugih gospodarskih rastlinah imamo tudi pri rižu več sort. Najvažnejši je takozvani močvirski riž. V splošnem rabi riž za povoljen razvoj dosti vlage in obilo solnca. Prav posebne zahteve na vlago pa stavi močvirski riž. Ta vrsta riža uspeha namreč samo tedaj, če se stalno nahaja v kakih 20 cm globoki vodi. Sicer pa je riževa rastlina podobna drugim žitom.

Ker mora rastlina biti stalno v vodi, mora biti zato tudi zemlja posebno pripravljena. Potrebno je namreč, da stoji voda vedno in povsod približno enako visoko. Posebni kanali služijo za dovanje vode in jo razdeljujejo na vse njive. Dostop vode na posamezne njive se lahko regulira s pomočjo zatvornic. Odvodni kanali odvajajo nepotrebno vodo in obenem preprečujejo popolno zamočvirjenje, ker izmenjavajo vodo. Odtok pa ne sme biti premočan in prehiter, ker bi v tem slučaju odnašal tudi rodovitno zemljo.

Riž se seje koncem aprila in začetkom maja. Na preorano njivo se spusti voda, da pokrije zemljo približno za ped visoko. S pomočjo posebnih desk, ki imajo na spodnji strani zabite močne kline, se voda moti. Deske vlečejo konji ali mule. Za deskami gredo sejači, ki z roko sejejo riž v kalno vodo. Motenje vode in setev riža nam predočuje priložena slika. Ko se voda ustali in očisti, pokrije rižovo zrnje tanka plast fine zemlje in blata. Čista voda se polagoma odpusti in riž ostane toliko časa brez vodnega pokrivača, da izkali. Čim je kalitev gotova, se zopet napusti voda, ki po-

kriva potem riževo polje celo leto. Odpusti se šele dober teden pred žetvijo, da se zemlja vsaj malo osuši in da se omogoči izvoz snopja.

Tekom rasti je treba riž enkrat do dvakrat opleti. Pletev riža je zelo zamudno, naporno in nezdravo delo. Plevel — močvirske vrste muhča — je v mladem stanju prav težko ločiti od riža. Samo dejstvo, da je vse delo treba vršiti v vodi v razmočeni in zablateni zemlji, pove dovolj.

Riž dozori nekako začetkom oktobra. Žanje se kljub ravni zemlji in velikim površinam s srpom. Obstojte pa zato važni razlogi. Zemlja se v kratkem času ne more zadosti osušiti, da bi bilo mogoče delati s strojem. Vrhu tega ima pa riž to neprijetno last-

nost, da se izredno rad osipa. Pri količkaj nepažljivem delu odpade polovica zrnja, in to najboljšega. Požet riž se takoj mlati. Ker ni dovolj suh niti za seme, niti za luščenje, se mora pazljivo posušiti. Riž, ki je namenjen za seme, suše navadno na solncu, onega pa, ki je namenjen za predelavo, v posebnih pečeh, ki imajo naprave za mešanje.

Ko je dosti osušen, ga prevzame tvornica za luščenje v predelavo. Take tvornice so urejene podobno, kot veliki mlini. Imajo posebne priprave za čiščenje, kamne za luščenje in valje za poliranje. 100 kg neoluščenega riža da 60—65 kg konsumnega blaga, nekaj zdrobljenega riža in nekaj malega riževe moke, ki se rabi največ za izdelovanje pudra. Približno $\frac{1}{3}$ odpade na luske, ki nimajo kake posebne vrednosti.

Osamljen glas iz dijaških vrst

ki naj bi ne ostal osamljen.

Zelo prijetno nas je presenetilo pismo nekega sedmošolca, sina kmetskih starišev, ki se nam je ponudil, da po svojih močeh pomaga in sodeluje pri naših kmečkih društvih in sploh pri kmetskem pokretu. V izpodbudo naši kmetski mladini, ki se šola v mestih, prinašamo nekatere odstavke iz omenjenega pisma:

„O kakšnem kmetskem gibanju med našim dijaštvom ni ne duha ne sluha, vsaj kolikor jaz vem. Sicer ni to nič čudnega, ker so kmetski dijaki tako maloštevilni (v našem razredu je bilo izmed 33 učencev 6 s kmetov). Večina kmetskih dijakov biva po raznih zavodih, kjer jih pač ne vzgoje v kmetskem duhu. Drugi, ki stanujejo v mestu, se bavijo z najrazličnejšimi stvarmi, samo z agrarizmom ne. V osmih ali dvanajstih letih se popolnoma prepojijo z meščanskim duhom in se dostikrat sramujejo svojega kmetskega pokolenja. Nekateri se udajajo raznim utopijam in gibanjem, ki so brez vsake zveze z našimi slovenskimi kmetskimi razmerami. Kmetski dijaki bi se morali pripravljati, da nekoč pomagajo kmetu v boju za njegove pravice, za izboljšanje njegovega položaja. Radi današnje pretežno meščanske vzgoje po naših šolah, pa mi kmetu sploh ne moremo pomagati, ker ne vemo kako, ker ga ne razumemo. Zato mislim, da bi bila glavna naloga kmetskih dijakov, da se obvarujejo vpliva meščanstva in ostanejo kmetje. „Kmet v vsem“, bi moralo biti naše geslo. Kmet po načinu življenja, po mišljenju, po obnašanju. Nič nam ne bo škodilo, če se privadimo o počitnicah kmetskemu delu, če spoznamo n. pr. umetna gnojila, razne kmetske stroje in njih uporabljanje ter podobne stvari. Postati moramo eno s kmetom, da nam bo zaupal in da bo vedel, da se inteligenca, ki je zrastle s kmetov ostro loči od meščanske inteligence. Kajti dejstvo je, da se danes kmetska in meščanska inteligenca po načinu življenja, po svojem obnašanju napram kmetu, ne ločita mnogo med sabo in ima zato kmet prav, če meče obe v en koš. Inteligenca s kmetov bi morala kmetu pomagati, da pride do tistega vpliva v javnem življenju, ki mu gre po njegovih lastnostih in številu.“

Zelimo si med našim dijaštvom kmetskega porekla še mnogo takih nadebudnih sodelavcev. V naši mladini leži naša bodočnost; a naši mladi izobraženci bodo ostvaritelji te bodočnosti. Zato naj

se pripravljajo že sedaj. V Ljubljani je odrasla šolska mladina iz naših vrst organizirana v društvu „Mlada generacija“, ima svoje društvene prostore na Miklošičevi cesti 4 in se pod vodstvom prizkušenih kmetjskih pobornikov - inteligentov pripravlja na svoje bodoče prosvetno delo na deželi.

O društvenem delu v zimski sezoni.

Čepprav smo že pozno v jeseni, vendar v naših društvih ni opaziti pravega življenja. Naše gibanje je kmetjsko gibanje. Gibati se mora toraj kmet in to ne pod tujim pritiskom, temveč iz lastne potrebe in volje. Kmet sam mora razviti voljo in založiti svojo silo, da doseže cilj kmetjskega gibanja. Iz tega sledi, da morajo naša društva delovati iz lastne sile in volje, ne pa čakati na pritisk Zveze. Društva, ki bi delala samo pod pritiskom Zveze, ne bi bila posebnega pomena.

Pomoč Zveze je društvom pač potrebna, toda v večini društev ni niti toliko lastnega življenja, da bi se za to pomoč na Zvezo obračala. Da bi se s to lenobo končalo, bomo v kratkem našli naloge, ki jih imajo poedina društva v zimski sezoni.

Knjižnica. Nudite svojim članom knjige! Vsako društvo mora imeti vsaj trideset svojih knjig. Če jih nimate, jih kupite. Že prečitane knjige zamenjajte v Zvezini centralni knjižnici.

Predavanja. Priredite v zimski sezoni vsaj 10 predavanj. Za predavatelja se obrnite na Zvezo in po mogočnosti povejte, kaj bi vaše članstvo najbolj zanimalo.

Tečajji. Kakor lani, bo skušala Zveza prirediti tudi letos v posameznih društvih za dekleta tečaj za šivanje, prirojavanje in ročna dela. Če želite prirediti tak tečaj, javite to Zvezi.

Radio. Vsako naše društvo mora smatrati za dolžnost, da nudi svoji vasi v zimskih dneh pouk in zabavo potom radia. Vse potrebne informacije dobite pri Zvezi.

Poleg tega bo skušala Zveza prirediti nekaj gospodarskih tečajev, h katerim naj smatra vsako društvo za svojo dolžnost poslati vsaj po enega člana. Ob novem letu je pravi čas za nabiranje naročnikov za „Grudo“, Kmetijsko Matico, Kmetjski koledar in Kmetijski list. Društva so dolžna kar največ storiti in razširiti kmetjski tisk v vsako kmetjsko hišo. Na delo!

Kotiček za dekleta

O kislem zelju.

Kislo zelje je jed, ki bo sedaj v zimskem času prav pogostokrat na kmet-ski kakor tudi na meščanski mizi. Mislim, da zato ne bo odveč, ako na tem mestu podamo par migljajev za izboljšanje te naše priljubljene hrane. Pri kisanju moramo predvsem paziti na snago. Posodo (kad, čeber), v katero mislimo vložiti zelje, moramo več dni pred uporabo izplakovati in jo vsak dan napolniti do roba s svežo vodo. Slednjič jo operemo z vročo vodo. Zeljnate glave pred uporabo dobro osnažimo in jim izrežemo šture, nato jih zrežemo s posebnim rezilom. Na dno kadi položimo nekaj lepih zeljnatih listov. Nato polagamo zrezano zelje. Ponekod vlagajo med posamezne plasti zelja tudi poper, kumino, na liste zrezane kutine, liste vinske trte in potresaajo sol. Mnogo boljše pa je zelje, ki ga vložimo kar v celih glavah. Manjše glave vložimo cele, prav trde in debele pa razpolovimo. Vlagamo enako kot zrezano zelje, le da na posamezne vrste celih glav nasipamo plast zrezanega zelja. Tudi na vrh pride debela plast zrezanega zelja. Ko je končano, tlačimo vse skupaj tako dolgo, da nastopi voda. Potem pokrijemo vse s čistimi zeljnatimi listi, nanje položimo čiste deske in vse obtežimo s kamni. Če se nabere na vrhu preveč vode, jo odzamemo. Zelje se navadno skisa v treh tednih. Še hitreje se skisa, če ga po vrhu malo poljemo s kislim mlekom. Sedaj pa še malo navodil, kako kislo zelje pripravljamo za kuho, da se ga prehitro ne naveličamo. — **Kislo zelje kot solata** je dobra in zelo zdrava jed. Naložimo ga v skledo, kolikor ga rabimo, potresemo s kumino, po potrebi osolimo in zabelimo z oljem (če je premalo kislo, dodamo kisa), nato ga dobro premešamo. Surovo kislo zelje je prvovrsten uničevalec glist, krepi želodec in zelo pospešuje prebavo. — **Kislo zelje s svinjskim mesom** je prav izdatna jed, ki jo naredimo na sledeč način: Na vročo mast denemo eno debelo, drobno zrezano čebulo, par strokov sesekljane česna in na kosce zrezano svinjsko meso (meso sme biti mastno). Ko se je to nekoliko popražilo, dodamo neodtisljeno surovo kislo zelje, pokrijemo in dušimo z malim prilivanjem do mehkega. Nazadnje potresemo malo z moko, da se sok, ki je med zeljem, sprime, še malo pokuhamo, popopravimo in damo s krompirjem ali kruhovimi cmoki na mizo. — Kislo zelje naredimo lahko tudi s prežganjem ali mešano s stlačenim krompirjem ali pa tudi zabeljemo z ocvirki ali prekajeno slanino. **Mano.**

Namrznjen krompir izgubi neugodno sladkost, če mu pri kuhanju vrelo vodo večkrat odliješ in jo nadomestiš s pripravljeno svežo vrelo vodo.

Zmrznjen krompir ali sadje. Če zmrzne krompir ali sadje, ga deni, predno ga rabiš, v ledeno vodo, da polagoma odmrzne. Tako odmrznjen sad se drži še nekaj časa, vendar tudi ne dolgo.

Kako ohraniš kruh svež? Kruh in drugo pecivo ohraniš dolgo sveže, če ga hraniš v pločevinastih posodah ali loncih. Tudi kvas ohraniš več dni, ako ga zaviješ v vlažno volneno krpo in ga postaviš na prostor, ki ima 8 stopinj Reomirjeve toplote.

Narezane limone se obvarujejo plesnobe, in sicer dolgo časa, ako položiš narezane dele v kozarček, do polovice napolnjen z jesišom.

Jabolčne lupine v pecivu. V prah zdrobljene jabolčne lupine dajejo vsakemu pecivu okus. Iz njih narediš tudi dobro limonado.

Da bo kuhano maslo dolgo časa okusno in dišeče. Ako hočemo večjo množino masla dalj časa shraniti, ga nalijmo, dokler je še gorko, v posodo ter počakajmo, da se ohladi. Sedaj pa razpustimo v ponvi nekoliko sladkorja in ga vlijmo na vrh masla. Nekoliko masla se sedaj raztaja od gorkote sladkorja in napravi nekako skorjo, katere zrak ne more predreti. Nato naj se posoda dobro zapre in postavi na suho in hladno mesto, kjer obstoji varno dolgo časa. Kadar se začne maslo rabiti, se najprej odhušči na vrhu sladkorna skorja, ki je otrokom prava slaščica.

Na tleh razlita mast. Če se na tla kuhinje razlije mast, jo je treba takoj politi z mrzlo vodo, da se strdi in se ne vleže v pod.

Kako trdo meso mehko skuhaš? Da trdo meso mehko skuhaš, prilij, ko se je meso v loncu spenilo, nekoliko žganja ali ruma (na 4 kg eno žlico). Najbolj trdo meso postane mehko ter nima nobenega okusa po žganju.

Kako hraniš sveže meso? Sveže divjačine, perutnine ali mesa ne hrani nikdar na kupu v zaprti posodi. Do mesa mora vedno prihajati svež zrak. Najbolje hraniš meso na zračnem, hladnem prostoru, obešeno na kljuko. Tudi je dobro meso prav natenko posuti s čistim solitarjem. Meso pred uporabo dobro izperi.

Da čebula ne gnije, jo je treba hraniti v suhem, zračnem prostoru, da ne poganja, naj bo prostor poleg tega še hladen. Čebula naj se že jeseni na solncu dobro posuši, če se hoče zabraniti gnitje. V nekaterih krajih jo za nekaj časa obešijo v dim, kjer se tudi dobro posuši; poleg tega pa dim tudi zamori gnilobne glive in bolj ali manj prepreči poganjanje.

Splesnenje prerezane čebule. Da ti prerezana čebula ne splesni, potegni skozi nenarezano stran čebule nit ter obesi čebulo na žebelj tako, da je prerez obrnjen navzdol. Ne ocedi se pri tem niti kapljica soka, čez prerez se pa napravi tenka mrežica, ki varuje čebulo splesnjenja.

Kako lupiš jabolka, kakor kuhan krompir? Namoči jih eno minuto v vreli vodi, potem se jim lupi koža kakor kuhanemu krompirju. Enako ravnaj s slivami ali češpljami.

Kako jabolka dobro ohraniš? Jabolka otriesi ali oberi, kolikor mogoče pozno jeseni, pokladaj jih v kadi in zasiplji s suhim peskom, da se ne dotika drugo drugega. Tako jih ohraniš do kresa.

Kako hraniti jajca? Jajca imajo lastnost, da se navzamejo duha predmetov, ki se nahajajo v njihovi bližini, posebno česna in petroleja. Raditega hrani jajca vedno v čistih posodah in ne v bližini neugodno dišečih predmetov. Če hočeš ohraniti jajca dolgo časa, tudi celo leto sveža deni jih v 10 odstotno raztopino prekuhane ohlajene vode in tekočega stekla (Wasserglas, dobi se v lekarnah in drogerijah). Jajca dobro omij ter jih zloži v lončeno posodo tako, da ima spodnja

vrsta šilasti konec navzgor, druga navzdol, tretja zopet navzgor itd. Ko so tako zložena jih zalij z vodo, v kateri je na vsakih pet litrov vode pol kg tekočega stekla, ter jih spravi na nepremrzel prostor, najbolje v klet. Ako raztopina, ki se strdi kakor hladetina (žovca) izhlapi, prilij sveže raztopine. Kadar hočeš jajca kuhati, naredi jim pred kuhanjem z iglo par lukjic, da more razgreti zrak uhajati. Jajca se dobro ohranijo tudi v ugašenem apnu.

Zmrznjena jajca postanejo zopet uporabna, če jih otajaš v slani vodi. Treba jih je kmalu porabiti, ker se ne ohranijo dolgo. Neomita jajca se ohranijo dalje, kakor omita. Jajce, ki še ni pokvarjeno, a ima nekaj duha, izgubi duh, če je raztepeš na krožniku in pustiš nekaj časa na čistem prepihu.

Kako staro kokoš mehko skuhaš. Staro kokoš mehko in dobro skuhaš, če jo namažeš pred kuhanjem zunaj in znotraj z dobrim oljem in jo pustiš stati 12 do 14 ur.

Cela jabolka za kompot. I. Olupi srednje debela jabolka, izkroži jim sredico, deni jih v kozico drugo poleg drugega, prilij jim do polovice vode, poškopri jih z limonovim sokom in potresi malo s sladkorjem, deni jih v pečico ali pa jih na ognjišču pokrita pari. Ko so na eni strani mehka, jih obrni še na drugo stran, da malo zarumene. Jabolka zloži v skledo, v sredo, kjer si jih izkrožila, naloži brusnic, ribezlja ali kake omake. — II. Omij jabolka, deni cela v kozico, drugo poleg drugega, prilij jim do polovice vode in potresi s sladkorjem. Praži jih v pečici (roru). Ko so na eni strani malo popražena, jih obrni. Pečena daj mesto močnate jedi ali k pečenki.

Kako moraš ravnati z moko? Pšenična ali ržena moka se ne sme nikdar tlačiti v vreče in ne sme ostati dolgo časa na istem mestu. Kakor moraš žito večkrat premešati, da se ne pokvari, tako ravnaj tudi z moko. Moko, ki je napolnjena v vrečah, moraš vsak mesec najmanj enkrat dobro premešati. Ako tega ne storiš, postane moka rumenkasta in dobi neprijeten grenak okus, ki se opaža tudi pri pecivu.

Da nam porcelanaste sklede v pečici (roru) ne počijo, kadar pečemo v njih razne kipnike, je dobro, ako pečico poprej dobro potresemo s soljo. Sol povzame vročino, medtem pa se kipnik vseeno dobro speče.

Mesa in zelenjave ne namakaj dolgo v vodi. Naše kuharice devajo še pogostoma meso in zelenjavo v vodo zato, da se ohrani v svežem stanju; mnogokrat pa tudi iz gole navade. To ravnanje je čisto napačno, ker izgubijo s tem jedila veliko na svoji vrednosti ali tečnosti. Voda ima namreč lastnost, da izvleče iz jedil najboljše redilne snovi; in to tem bolj, čim bolj je bogata na rudniških soleh. Teh pa v vodi nikdar ne zmanjka. Te vode, ki imajo več ali manj apna v sebi, so škodljive tudi v tem oziru, da postanejo namakana jedila bolj trda. Vsled tega ne smemo puščati mesa nikdar za dalj časa v vodi, kakor je to ravno potreba, da se opere.

Nabrala: Zvezdana.

Primarij Dr. FR. DERGANČ

ordinira od 11. do 1. ure

LJUBLJANA, KOMENSKEGA ULICA 4.

Organizacija

Knjižnica: Društva, ki še niso vrnila knjig, naj store to nemudoma. Društva, ki knjige žele, naj se javijo.

Znaki. Društveni znaki štiriperesna deteljica so dospeli v prav kleni izdelavi, večji in mali. Pošljemo lahko takoj. Cena Din 5.— za komad. Naročite!

„Mlada Generacija“ Ljubljana. 19. novembra ob pol 7. uri zvečer se je vršil izredni občni zbor društva „Mlada Generacija“ z običajnim dnevnim redom: 1. Poročilo funkcionarjev. 2. Volitev novega odbora. 3. Slučajnosti. Točno poročilo prihodnjč.

Središče o/Dr. Ustanovni občni zbor društva kmetjskih fantov in deklet se bo vršil 1. decembra ob 1. uri popoldne na magistratu. Poroča delegat od Zveze. Pristopite vsi pravi prijatelji kmetjske mladine in napredka naše vasi.

Celje. Sklicali smo sejo pododbora Zveze društev kmetjskih fantov in deklet za Celje 22. septembra v hotelu „Union“. Poleg drugih agilnih tovarišev so se je udeležila tudi društva: Dramlje, Orlavas Št. Jur o./T., ter Frankolovo. Kot predsednik je otvoril sejo tov. Kronovšek s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnje seje.
2. Izpopolnitev pododbora Zveze.
3. Volitev načelnikov organizacijskega, dramskega in knjižničnega odseka.
4. Akcija za ustanavljanje novih društev.

Po prečitanju in odobrenju zapisnika, se je pododbor izpopolnil takole: Tajniško mesto prevzame radi prezaposlenosti prejšnjega tajnika tov. France Potočnik iz Frankolova, ki mu je namestnik Vinko Natek iz Št. Jura o./T. Potem pridejo v odbor še: Iz Dramelj Franjo Mastnak in Stane Jakopin; iz Št. Jura o./T. Ivan Ocvirk in Franc Kos; iz Orlevasi pa Franc Kronovšek in Ivan Cizelj ml.; iz Novecerkve Nace Jekl ter Lojze Fijavž iz Stranic.

Tretja točka se da v prevdarek do prihodnje seje, ko se vrnejo naši tovariši iz raznih šol in tečajev.

Pri četrti točki pa smo po dolgi, vsestranski in živahni debati sestavili točen načrt za ustanovitev dvanajst novih društev tekem enega leta, da ne bo fare, ne občine brez društva kmetjskih fantov in deklet v našem območju.

Sprejeli smo vsak svojo nalogo in šli bomo na delo, na delo z vsemi silami, požrtvovalno in brez strahu, ker hočemo, da se zgane vsa kmetjska mladina, da se zave svoje svete naloge, ki jo terjajo od nje novi časi, nove razmere in potrebe. Vsako vas mora objeti nov duh, duh kmetjske samozavesti in napredka. — To je naša naloga, ki smo jo prevzeli in hočemo jo izvršiti za vsako ceno, brez oklevanja, brez popuščanja na levo in desno — zakaj, sveta nam je, in ni je silé, ki bi nas zavrla. Vi, fantje pa in dekleta naša, podajte nam roke in stojte krepko nam ob strani.

Za odbor: **Potočnik**, t. č. tajnik.

Frankolovo: Zahvala. Društvo kmetjskih fantov in deklet na Frankolovem izreka prisrčno zahvalo profesor Bezenšekovi knjižnici na Frankolovem, ki nam je dala takoj ob ustanovitvi društva knjige v poslovanje, tako da smo že prvi

teden mogli svojim članom postreči z dobrim čtivom. Nadalje izrekamo pri- srčno zahvalo „Knjigarni tiskovne zadruga“ v Ljubljani, Matiju Pušniku na Frankolovem, Doler Štefanu v Novi cerkvi, Anton Šibancu v Novi cerkvi, Ru- dolfu Šibanc Frankolovo, Ivan Špeglič Frankolovo, Tiliki Skrabl Žiče, ki so nam darovali brezplačno raznovrstne knjige. Pristrčna hvala upravi Domačega pri- jatelja in Našega obzora, ki nam pošilja obe reviji za polovično ceno.

Orlavas. Naše društvo je priredilo v nedeljo dne 13. oktobra trgatev grozdja v dvorani g. Kapusa na Groblji. Obisk je bil zelo lep, čeprav je imelo gasilno društvo v neposredni bližini enako prireditev.

Prireditve so se udeležili v lepem številu tovariši bratskega društva iz Št. Jurija ob Taboru in na naše presenečenje tudi tovariši, člani „Detelje“ iz Dramelj. Kljub temu, da so napravili dolgo pot in da jim niso mogli člani na- šega društva posvečati v družabnem oziru večje pozornosti, upamo, da so se počutili v naši sredi najboljše in odnesli od nas najlepše vtise.

Ker je naš predsednik tov. Ivan Kronovšek za dalj časa odsoten, ga bo pri društvenem vodstvu nadomestoval podpredsednik tov. Anton Škrubelj, od katerega pričakujemo kar največ delavnosti v prospah našega društva.

Pri „Zvezi kulturnih društev“ v Mariboru si je izposodil dramatični od- sek našega društva par veseliger, katerih vloge že sedaj pridno prepisujemo.

Sv. Jurij o./T. Naš dramatski odsek se pridno pripravlja za novo igro, ki se bo vprizorila čimpreje, ker sedaj nam je zopet mogoče poprijeti se dela v našem društvu, ko smo z največjimi kmetskimi deli pod streho. Vreme se drži kisló, zato je v društvu še živahnejše in kmalu Vam bomo mogli sporočiti več, za zdaj le to, da ne boste mislili, da spimo. Kaj takega nikar ne pričakujte od našega društva.

Celje. Pododbor „Zveze“ je imel 27. oktobra v hotelu Union zelo dobro obiskano sejo. Poleg odbornikov so se seje udeležila društva iz Orlavasi, Št. Jur ob Taboru, Frankolovo in Dramlje. Predsednik tov. Ivan Kronovšek je v pozdravnem nagovoru obrazložil pomen seje, nakar se je prečital zapisnik zad- nje seje. Zapisnik se soglasno odobri. Nato se je pričelo razpravljati tudi o našem glasilu, ter se je soglasno sklenilo, da se naj v „Grudi“ priobči sledeče:

Gruda je po svojem bistvu kmetsko-mladinsko glasilo in kot tako name- njeno naši mladini in našemu kmetskemu narodu sploh. Po lastni uvidevnosti in po izjavah naročnikov „Grude“ ugotavljamo, da ista ne ustreza svojim nam- enim, ker je za našo mladino pretežka ter večini njenih čitateljev nerazum- ljiva. — „Gruda“ naj bo v prvi vrsti posvečena naši mladini, ki zapuša ljud- sko šolo in stopa na življensko pot. Ona je potrebna: poučnega, vzgojnega in zabavnega lista, ki jo bo vzgojeval in poučeval v smislu naših idej in ji poleg tega nudil zdravega razvedrila. Dejstvo je, da lahko pričakujemo največ uspeha pri mladini.

Sicer ne odrekamo važnosti strokovnih člankov, a smo mnenja, da ni to naloga naše organizacije, pač pa naloga gospodarskih in strokovnih društev, kakor n. pr. „Kmetijske družbe“, „Sadjarskega in vrtnarskega društva“ itd. Tudi so naročniki in čitatelji „Grude“ obrtniška in delavska mladež, ki je or- ganizirana v naših društvih in jo strokovni članki ne zanimajo. Vsak naj v „Grudi“ najde tudi svoj pravi kotiček.

Opustijo se naj težke politične razprave in tuje povesti. Prinašajo se naj naše povesti posebno iz kmečkega življenja. — Uvede naj se tudi rubrika za

dopise, kamor naj naši fanti in dekleta sporočajo ne le strogo društvena, temveč tudi druga poročila iz svojega kraja in okolice. List naj izhaja redno vsakega prvega, ker so s sedanjim izhajanjem naročniki nezadovoljni. Ako se bo postopalo po tem nasvetu, smo prepričani, da se bo krog naših naročnikov razširil in bo agitacija za list mnogo lažja, ko se list tozadevno zboljša.

Nadalje je tov. Fran Potočnik poročal o potrebni ustanovitvi tiskovniškega odseka, ki bo po svojih poverjenikih in tiskovniških odsekih v posameznih društvih razširjal kmetski tisk („Grudo“, „Kmetijsko matico“ in „Kmetijski list“). Za načelnika odseka za razširjanje našega tiska, je bil soglasno izvoljen Fran Potočnik iz Frankolovega.

Končno smo se še dogovorili o našem organizatoričnem delu ki nas čaka to zimo.

Na gornje pismo bomo obširno odgovorili v prihodnji številki „Grude“. — Uredništvo.

Dr. Janže Novak:

Gibanje kmetske mladine in slovanstvo.

Leta 1923. je bila na kongresu slovanske agrarne mladine ustanovljena Zveza slovanske agrarne mladine. Istočasno je bila osnovana tudi Zveza jugoslovanske kmetske omladine, ki je imela 2 člana: Savez srpske zemljoradničke omladine in Zvezo društev kmetiskih fantov in deklet. Ta naša Zveza je bila torej posredno že od l. 1923 član Zveze slovanske agrarne mladine.

Čitateljem „Grude“ in delegatom iz naših občnih zborov je znano, da je naša Zveza sklenila na petem občnem zboru l. 1928 izstopiti iz Saveza jugoslovanske kmetske mladine in prositi za samostojno članstvo v Zvezi slovanske agrarne mladine. Na letošnjem tretjem kongresu slovanske zveze, ki se je vršil junija letošnjega leta je bilo naši prošnji ugodeno in Zveza sprejeta v samostojno članstvo. Že večkrat smo pojasnili, da je nas k temu koraku prisilila nedelavnost jugoslovanske kmetske mladine, ki nas je vsled tega samo ovirala in nam onemogočila stik s pokretom kmetske mladine pri ostalih slovanskih narodih. Če si želimo stikov s kmetsko mladino Čehoslovakov, Poljakov, Bolgarov i. t. d. je jasno, da si tembolj želimo zveze s kmet. mladino Srbov in Hrvatov. Zato ni v našem postopku videti ničesar protijugoslovanskega.

Predsedništvu, ki je izbrano na 3. kongresu v Poznanju načeluje Poljak Zigmund Zaleski, tajnik je Čeh inž. Jozef Vaša, vsled česar se nahaja tudi tajništvo in sedež Zveze slovanske kmetske mladine v Pragi. Dokler je bil tajnik Poljak, je bil sedež v Varšavi.

Predsedstvo je sklicalo svojo prvo sejo za 9. in 10. november v Ljubljani, da dokaže s tem svojemu novemu slovanskemu članu svoje simpatije. Zato smo se obiska dragih prijateljev iz slovenskih držav pristrčno razveselili. Žalibog jih nismo mogli sprejeti tako kot smo želeli, ker je policija sejo prvotno prepovedala. Točnega programa pa ni bilo mogoče pripraviti in prirediti gostom svečanejši sprejem. To pa so nam gostje, poznavajoč naše prilike, radi oprostili. — Seja se je vršila v soboto 9. t. m. popoldne in v nedeljo 10. t. m. dopoldne v prostorih naše Zveze na Miklošičevi cesti št. 4.

Obravnaval se je sledeči program: 1. Otvoritev. 2. Čitanje zapisnika zadnje seje. 3. Potrditev naknadno izvoljenih članov v Zvezo slovanske kmetske

mladine. 4. Rezultat razsodišča na Poljskem in sklep v smislu zaključka kongresa. 5. Končna redakcija pravil v smislu zaključka kongresa. 6. Poročilo a) tajništva, b) študentske sekcije, c) predstavnikov posameznih včlanjenih zvez. 7. Proračun Zveze slovske kmet. mladine za l. 1929. in 1930. 8. Sklepanje o finančnih dolžnostih članov. 9. Preskrba rednih in izrednih finančnih sredstev. 10. Dan slovskega kmetstva. 11. Regulacije kongresovih odsekov in nadaljno delovanje kmetske mladine. 12. Predlogi za poziv pojedinih organizacij v izredno članstvo. 13. Slučajnosti. 14. Zaključek.

K točki 3. pripominjamo, da je predsedstvo potrdilo od naše Zveze delegiranega člana dr. Janže Novaka in Stanka Tomšiča. Delegat dr. Janže Novak je k temu izjavil, da se ima članstvo naše Zveze smatrati samo za začasno, dokler Zveza ne uspe izpremeniti pravila in doseči odobritev naših oblasti. Pri točki 4. bi se imelo razpravljati o odnosih, ki vladajo med organizacijami kmet. mladine na Poljskem. Ker pa predsednik Zigismund Zaleski ni mogel priti na sejo, je bila ta točka odstavljena z dnevnega reda. Pri točki 7. in 8. je naš delegat prijavil, da znaša članstvo naše Zveze 1200 članov, od katerih bo Zveza dolžna plačati po 5 centimov za l. 1930, t. j. 60 šv. frankov. K temu pripominjam, da je Čehoslovaška prijavila 70.000 članov, Poljska 60.000, Bolgarska 5500, Lužiško-srbska 130 članov. Iz tega sledi, da pravzaprav sloni celo breme na Čehoslovaški in Poljski.

Dan slovskega kmetstva se bo vršil v vseh slovskih državah novembra 1930. Dan in program bo predsedstvo določilo na svoji prihodnji seji, ki se vrši marca 1930 v Pragi ali Varšavi. Tajništvu se je naročilo, naj izda vsakih 14 dni posebno okrožnico, s katero bi vsem časopisom mladinskega gibanja sporočalo podatke o gibanju. Vsake tri mesece pa vestnik Zveze slovske mladine, ki ga bodo v prilogi natisnila posamezna glasila in ki bo vseboval članke o načelnih vprašanih kmet. gibanja.

Pokazalo se je, da imajo le Čehi organizacije v duhu kmet. gibanja, ki bi mogla postati izreden član Zveze. Za to članstvo so bile predlagane: Svobodna visoka šola kmetstva, Češko agrarno društvo, Kmetski muzej in Skrb za zdravje podeželja. Takih organizacij mi še nimamo, čeprav bi bile potrebne. Skušali bomo prihodnjič seznaniti naše čitatelje s temi ustanovami.

Nedvomno bo ta ožji stik našega gibanja s kmets. gibanjem v ostalih slovskih državah vspodbuden za nas. Skušnje starejših gibanj nam bodo pomagale prav rešiti domača vprašaja. V tem je tudi vrednost Zveze slov. kmet. mladine.

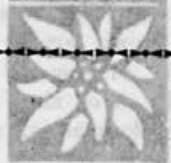
K koncu sporočam članstvu, da je češka Zveza ponudila naši Zvezi tri prosta mesta na dvomesečnem tečaju, ki ga priredi Svobodna visoka šola kmetstva februarja in marca l. 1930 v Pragi. Pozivam vse tovariše, ki bi želeli zavzeti ta prosta mesta, da se prijavijo naši Zvezi.

NOVO — POZOR NAROČNIKI!

Koledarček kmetskih fantov in deklet.

Poslali ga bomo brezplačno vsem naročnikom „Grude“, ampak le tistim, ki so že poravnali naročnino in tistim, ki to store takoj zdaj. Če še niste poslali naročnine, storite to takoj — tudi Vi morate dobiti koledarček brezplačno — potrudite se.

„Gruda.“

Katere ceste v (dravski banovini) Sloveniji so državne?

Po zakonu o državnih cestah z dne 8. V. 1928 (Ur. l. št. 60/29) so pri nas državne sledeče ceste: 1. Bregana—Kostanjevica—Novo mesto—Trebnje—Višnja gora—Ljubljana—Medvode—Kranj—Jesnice—Kranjska gora — meja avstrijske države. 2. Maribor—Ptuj—Ormož— Zveza z drž. cesto: Varaždin—Čakovac. 3. Meja Hrvatske in Slavonije—Metlika—Jugroje—Novo mesto. 4. Ljubljana—Vrhnik—Logatec—Planina—ital. meja. 5. Ljubljana—Trojane—Vransko—Celje—Konjice—Slov. Bistrica—Maribor—Št. Ilj—avstrijska meja. Ostale ceste so samo upravne (banovinske I. in II. reda in občinske I. in II. reda).

Pomen posvetovalnice.

Dobili smo jo v zadnji številki in dobro je, da si ogledamo njen pomen za našega fanta, dekleta in sploh za naše čitatelje.

Dejstvo je, da je našemu dekletu ali fantu marsikaj nerazumljivega, čeprav zanimivega tako v javnem kot v zasebnem življenju. Pa bi rad zvedel to in ono, a koga naj vpraša, ko ne pozna primerne osebe, ne zveze ali pa ji ne zaupa. Torej kaj tedaj? — Evo ti „Grude“; nji pošlji vprašanje, pa dobiš odgovor pisмено domov in tudi javno, če je za javnost. Tvojega imena ne zve nihče, vse ostane strogo trajno, če bi imel kdo v tem pogledu kake pomisleke.

Posebno dekleta, ki bi rade vse vedele, a si ne upajo vprašati — ne zaupajo vsakomur. Prav imajo. To nezaupanje pa je pri „Grudi“ čisto odveč, Brez skrbi napiši in pošlji. O posebnih ženskih vprašanjih vam bodo svetovale naše dobre ženske svetovalke — lahko jim zaupate kot pri spovedi — in dober pravi svet vam lahko koristi celo življenje.

Tako, sedaj bo vsak sam znal ceniti pomen „Posvetovalnice“ in mi fantje in dekleta se je bomo radi posluževali v splošno in lastno korist.

Fant iz dežele.

„PLANINKA“ ZDRAVILNI ČAJ

prenavlja, čisti in osvežuje kri, izboljša slabo prebavo, slabotno delovanje čreves, napihovanje, obolenje mokracne kisline, jeter, žolča in žolčni kamen.

Vzpodbuja apetit in izbornu učinkuje pri arteriosklerozi. Zahtevajte v lekarnah samo pravi „Planinka“ zdravilni čaj, ki se ne prodaja odprto, temveč samo v plombiranih paketih po Din 20— z napisom proizvajalca:

LEKARNA MR. LEO BAHOVEC LJUBLJANA
Kongresni trg

POSVETOVALNICA

Za čitalce naše „Grude“ smo uvedli posvetovalnico. Fant ali dekle, gospodar ali gospodinja, vsakdo, ki bi rad kak nasvet, pojasnilo ali pouk, naj napiše v pismo, priloži 2 Din v znamkah za odgovor in pošlje na uredništvo „Grude“. Dobil bo odgovor na dom in če bo kazalo, ga bomo priobčili tudi v posvetovalnici naslednje številke „Grude“, da bo tudi drugim v pouk in zabavo.

V. = vprašanje, O. = odgovor.

Došla so sledeča vprašanja:

V. Ali se bodo tudi letos prirejali po naših društvih prikrojevalni tečajji za dekleta? K. V.

O. Da, tudi letos. Javite nam samo kedaj in kje bi želeli tak tečaj imeti.

V. Ali se še lahko udeležim zadrudne šole v Ljubljani? F. M.

O. Ne, ker se je ista pričela že 4. t. m., pač pa se zglasite prihodnje leto s prošnjo pri Zvezi slov. zadrug, Pražakova 11. Prošnji je priložiti zadnje šolsko izpričevalo, krstni list ali domovnico.

V. Naše društvo si želi nabaviti nekaj novih knjig za knjižnico. Kje dobimo iste najceneje. C. H.

O. Obrnite se na Kmetijsko tiskovno zadrugo, ki vam oskrbi pri nakupu popust.

V. Ustanovili bomo društvo kmetijskih fantov in deklet tudi pri nas. Ali moramo javiti ustanovni občni zbor glavarstvu ali ne? I. Š.

O. Da, javiti morate to glavarstvu, kjer prosite, da se Vam isti dovoli, kakor je sedaj predpisano.

Junaštvo gospoda Stružeka.

Gospod Stružek pride po polnoči domov. Skrbno zaklene vrta in se prične razpravljati. Ker ni čisto trezen, mu tisto delo ne gre nič kaj od rok. Skozi nezastrito okno lije svetla mesečina, tako, da gospodu Stružku še luč ni treba. Slednjč z veliko muko sezuje še čevlje in jih postavi pod posteljo. Toda ko se skloni — obstane kot pribit. „Da bi te! Kaj pa je to?“ Izpod postelje ga gleda okrogel, bled obraz — — — Brezizrazno strmi vanj in se ne gane.

Tat! Tat je pod mojo posteljo! — šine gospodu Stružku skozi možgane. Kot blisk skoči kvišku in ostro preišlja kaj bi pograbil, s čim bi napadel vlomilca. Oči mu obstanejo na velikem hišnem ključu, ki ga je bil prej pustil na mizi. Aha! Dobra je ta! Pograbi ključ, stisne ga v pest, njegov konec pa nameri pod posteljo.

„Spravi se ven, lump!“ zarjove in nepremično meri konec ključa v tisto blede glavo.

„Ven, pravim — ne upraj se, drugače te brez usmiljenja ustrelim!“ Lump se pa ne gane. Sedaj se dozdeva Stružeku, da se njegov bedasti obraz še škodoželjno reži.

„Čakaj, falot, ti že pokažem! Vlomiš v tuje stanovanje, potem pa še norce briješ! Ven ali pa ustrelim!“ „Vraga,“ misli na tihem gospod Stružek, „kako naj ustrelim s ključem?“ Vendar, korajža velja! Skloni se tik do postelje in zatuli: „Alo, spravi se ven! Ena — dve — tri — —!“ Resk! — zazveni iz vlomilčevih ust in bled obraz se žalostno — razleti.

Gospod Stružek je bil s hišnim ključem junaško razbil svojo — nočno posodo:

V šoli.

Učiteljica naroči svojim učencem naj narišejo vsak svojo hišo in kar je okrog nje, tako kot se spominjajo. Otroci rišejo. Nekateri rišejo stanovanjsko hišo, gospodarska poslopja okrog nje in drevje in vrt ob njej. Mala Mimica nariše domačo hišo in dim ki se vali iz hišnega dimnika. Naposled pobarva tisti dim z zeleno barvo. Učiteljica jo začudeno vpraša: „Zakaj si pobarvala dim zeleno?“ Modra Mimica pa odgovori: „Ker mati ravnokar spinačo kuhaja.“

Učenjakova raztresenost.

Učenjak sedi zamišljen na gostilniškem vrtu in v svoji globoki zamišljenosti izvaja kar na mizini plošči težko računsko nalogo. Ko privede račun srečno do konca, vzame ves srečen mizno ploščo pod pazduho in se z njo napoti domov. Šele ko je hotel skozi hišna vrata je opazil, da nosi pod pazduho mesto pole papirja kar polovico mize.

K bogatašu — skopuhu pride nabiralec darov za poplavlence: „Prosim, gospod, naklonite nekaj za poplavljeno mesto.“

„Tu imate — polo pivnika.“

Profesor vpraša dijaka pri izpitu iz kemije: „No, sedaj mi pa še povejte, kaj pomeni formula H_2SO_4 .“

Djak požira in požira: „Hm, hm, — gospod profesor, saj imam na jeziku...“

Profesor: „Brž izpljunite, saj to je žveplena kislina!“

Usoda.

Kdo si je mislil:

da bo polkovnik Jože Pilsudski, ki je bil l. 1914. poljski oficir-legijonar, nek-daj predsednik Poljske;

da bo general, Primo de Rivera, ki je vodil l. 1912. vojno zoper Marokance, 11 let pozneje diktator Španske; da bo l. 1916. v vojni proti Avstriji ranjen podnarednik Benito Mussolini, nek-daj imel v svojih rokah usodo Italije.

V šoli.

Učitelj: Abstraktno ime je nekaj, kar lahko vidite, otipati pa ne morete. Povej mi en primer Tonček!

Kovačev Tonček: Žareč kos železa.

Vsem je dal prav.

To je bil mož, ki je bil za župana tiste občine. Pride k njemu sosed in se silno jezi na drugega soseda, ker vozi gnoj na njive po njegovem vrtu.

Ne — pravi — tega ne bom pustil. Po mojem vrtu ne bo vozil. Pot mu bom zaprl pa bo.

Imaš prav, kaj bi gledal, zapri — reče župan.

Drug dan vstopi drugi sosed: Tako je in nič drugače — pravi. — Jaz vozim po tisti poti, kar pomnijo ljudje in vozil bom, dokler bom živ. On mi tega ne bo ubranil. Za nobeno ceno ne odstopim, ne popustim, pa naj pride, kar hoče!

Imaš prav, kaj bi popuščal! Vozi, pa je — pravi modro župan.

Komaj je sosed odšel, buši v sobo mati županja, ki je rada prishukovala in ji zato pritožbi obeh sosedov nista ušli. Trdo je stopila pred moža in začela je huda ura. — Ti ničla, cunjia, copata copatasta, kaj vendar misliš, da daš vsakemu prav! Kako moreš dati obema prav, tistemu ki vozi in tistemu, ki brani. Takega osla še nisem videla. Ti si največji osel na vsem svetu!

Imaš prav — je mirno odvrnil mož.

Brzjav.

Janez je dobil prvega sina in je seveda zelo ponosen na to. Vsakomur, kdor ga le hoče poslušati pripoveduje, kako si ga je želel, kako lepo izgleda Janezek, koliko tehta i. t. d. Obvestil je o veselem dogodku že celo sorodstvo, končno se še spomni, da more sporočiti tudi svojim starišem. Gre zato na brzjavni urad, da bi ta oddal sledečo brzjavko: „Nežka danes porodila enega sina. Janez.“ Poštni uradnik Janezu pove, da more plačati od vsake besede in bi potemtakem znašala pristojbina za to brzjavko okrog 10 Din. Janezu se to zdi preveč.

Kovač je pa le kovač, razmišlja Janez. Končno pa saj ni treba tako na dolgo brzjaviti. Predvsem beseda Nežka je čisto odveč! Kako je moji ženi ime, moji stariši itak vedo. Če bi katera druga dobila sina, bi jaz vendar ne brzjavil.

Drugič „danes“. Če bi bilo to pred enim letom, bi že zdavnaj pisal.

„Porodila“. — Jasno! Z nebes vendar ni padel. „Enega“. — Čisto odveč, ker en ducat jih gotovo ni. „Sina“. — Samo posebi umevno, da konja ne. Da sem jaz Janez, to pa stariši predobro vedo.

Torej čemu brzjav?

In Janez je šel domov zadovoljen sam s seboj.

V majhnem mestecu se je potegoval invalid za mesto policijskega sluga. Pred nastavitvijo pa je moral izvršiti za poskušnjo nek nalog. Zaukazano mu je bilo, da mora aretirati vdovo Ivano, stanujočo v Lepi ulici št. 21, ker se ni pokorila sodnemu pozivu ter kljub dvakratnemu pozivu kot priča izostala.

Po dolgem času se je vrnil dotični kandidat in podal poročilo, da je svojo nalogo izvršil kljub temu, da je imel radi male pomoče v našlovu precej truda. Kajti — tako je dejal — ona vdova ne stanuje v Lepi ulici, marveč na Mirni cesti; tudi ni št. 21, ampak 35 in končno se ne piše Ivana marveč Klementina in pravzaprav ni vdova, ampak voznik.

Bratec Rajko: Veš zakaj zleze pišče iz jajca?

Bratec Jurček: Zato, da ga z jajcem vred ne skuhamo.

Gruda in naročniki.

Opomine in položnice smo vam poslali. Mnogo vas je, ki ste se takoj odzvali, pa mnogo je tudi vas, ki se še niste.

Zakaj ne?

Ali se vam „Gruda“ ni priljubila — edino glasilo, ki je posvečeno našemu fantu in dekletu, bodočemu gospodarju in gospodinji — deblu naroda. Deblu, iz katerega ste izišli vsi stanovi in iz katerega črpate, ter boste vedno črpali življenski sok. Glejte, v vašem interesu je, da podprete naše delo, delo za prepород kmet-ske mladine, za napredek vasi — zakaj, zdravo mora biti deblo, da morejo biti veje lepo zelenel!

Zato ne premišljuje in ne izgovarjajte se, ampak pristopite vsi, kot naročniki „Grude“.

Vi pa, ki še niste poslali naročnine, ne odlašajte več, storite svojo dolžnost takoj.

Vsak lahko žrtvuje 30 Din za celoletno naročnino, posebno vam, sinovom kmet-skih mater, bi morala biti ta malenkostna žrtev — sveta dolžnost. Ne pozablajte tega in naš klic naj ne bo zopet klic upijočega v puščavi. „Gruda“.

Stari letniki „Grude“.

Na mnoga vprašanja odgovarjamo tem potom, da so v zalogi še sledeči letniki „Grude“, ki jih moremo nuditi po znižani ceni društvom, knjižnicam, ter posameznikom, dokler traja zaloga:

„Gruda“, letnik V. 1928 . . . Din 20.—,

„Gruda“ letnik IV. 1927 . . . Din 20.—,

„Gruda“, letnik II. 1925 . . . Din 20.—.

Ker je zaloga majhna, priporočamo čimprejšnjo naročitev. Drugi letniki pa so nam popolnoma pošli in nudimo lahko še samo sledeče zvezke:

„Gruda“, letnik I. 1924 zvezek št. 1, 3, 4, 5, 6, 7—8, 10.

„Gruda“, letnik III. 1926 zvezek št. 1, 4, 5, 9, 10, 11—12.

Zvezek po 2.— Din + poštnina.

Vse na obroke!

Nove gramofonske plošče!

Čisto nove!

Nihče jih še ni slišal!

Poje: France Deržaj, bariton

Slovenske narodne:

1. En starček je živel.
2. Oj zlata, vinska kaplja ti.
3. Kaj Ti je deklica.
4. Pleničke je prala.
5. Ti si urce zamudila.
6. Mornar.
7. Sem fantič zelenega Štajerja.

Poje: Danilo Bučar.

Kupleti (šaljive popevke):

1. Ja, to sem Jaka . . .
2. Osel ni, kozel ni. . .
3. Tac'ga osla pa še ni . . .
4. Od prvega do zadnjega.

Orkester:

1. Slovenski biseri,
I. in II. del.
2. Večerno žuborenje,
valček.

Cena Din 40.—

koračnice, valčki, polke itd.

Na obroke: Ena četrtna takoj, drugo na obroke.

Gramofoni na 10 obrokov - cena od 960.— Din naprej.
Solidno nemško delo.

Pletilni stroji na 10 obrokov.

Pisalni stroji na 10 obrokov.

Kolesa na 6 obrokov, cena od 2000.— Din naprej.

Motorna kolesa na 10 obrokov.

Šivalni stroji od 2500.— Din naprej na 18 obrokov.

Zahtevajte cenike brezplačno!

Trgovska agencija „Centra“

Ljubljana

Poštni predal 248.

Sprejmejo se za vse kraje agilni zastopniki. Zglasiti se osebno ali pismeno takoj.

Pozor! Novo-naše! Pozor!

Kmetska zavarovalna posredovalnica, družba z o. z.

Ljubljana, Miklošičeva c. 4, pritličje.

Zastopniki se sprejmejo
za vse kraje.

! Vse vrste zavarovanja — pod najugodnejšimi pogoji.

**Zavarujte se pri nas
proti požaru**

Kontrola polic.

za stavbe, pohištvo, poljske pridelke, živino, gozdove i. t. d.

proti vlom

proti toči

Za slučaj smrti in doživetja

proti nezgodam

tudi za otroke.

to se pravi, če doživite tisto dobo, dobite izplačano vso vsoto. Vsak rabi na starost denar za priboljšek — ali mislite, da Vam to ne bo prišlo prav? Brez skrbi ste potem za starost, ne bo treba čakati na milost drugih. Sedaj je čas, potem bo prepozno.

Zene, opozorite svoje može, da se zavarujejo, vdova dobi potem vsaj izplačano zavarovalnino in ni ji treba obupavati nad življenjem. Preskrbite, se za starost sedaj, ko je čas.

Starši, poskrbite že sedaj za doto hčerkam in sinovom

da ne bodo golih rok, ko bo treba gledati, da si ustvarijo lasten dom. Ako ima hčerka doto, se omoži hitro in lahko, če se ne omoži, dobi doto izplačano, prav ji bo prišla. Ravnotako se izplača dota sinu, da si zgradi potem lasten dom kot samostojen gospodar. Srečni naj bodo Vaši otroci, da Vam bodo v veselje na stara leta.

**Zavarujte sebe za starost in otroke za doto
in srečni boste vsi.**

Ne čakajte, ne zanašajte se na druge, sami si kujte srečo

Zahtevajte brezplačna pojasnila. Ne odlašajte, silno važno je to za Vaše življenje — zato se odločite hitro!

Za vsa zavarovanja jamčita zavarovalnici:

**„Sava“ d. d., občna zavarovalnica, Zagreb in
Občna zavarovalnica v Trstu.**

Glasilo Zveze društev kmetikih fantov in deklet v Ljubljani. — Izdaja konzorcij „Grude“ v Ljubljani. Odgovoren Dr. Janže Novak, Linhartova ulica 20. — J. Blasnik nasled. Univerzitetna tiskarna litografija, d. d. v Ljubljani. Za tiskarno odgovoren Janez Vehar.

Dobro kupite

nogavice, rokavice, kravate, srajce, nahrbtnike, naramnice, dežnike, palice, čipke, svilnate trakove, gumbe, nože, škarje, voščeno platno (Wachstuch), potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, tapetnike le pri

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

Nizke cene!

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

Pri nakupu vsakovrstne kuhinjske posode in vsega v železninarsko stroko spadajočega blaga, kakor tudi priznanih najboljših strojev in orodja za poljedelstvo in obrt se priporoča najstarejša tvrdka te stroke

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in vsakovrstnih strojev
v Ljubljani, Dunajska cesta 16.

Za vas! Dekleta in fantje!

V „Grudi“ boste imeli

oddelek za ženitbe

Priobčevala se bodo samo ponudbe deklet,
ponudbe fantov pa le iz inozemstva.

Še posebej pa je namenjen ta oddelek primorskim in koroškim dekletom, ki se želijo poročiti v Jugoslavijo — predvsem s kmetskimi fanti in obrtniki — pa nimajo primernih zvez.

Dekleta in fantje, sami ali potom starišev in sorodnikov naj se obrnejo na Upravo „Grude“ Ljubljana, Miklošičeva cesta 4 pod značko „Bodočnost“, da dobe potrebna navodila. Razume se, da se posluje strogo diskretno, da nihče ne dobi vpogleda v Vaše ponudbe.

Denar naložite najboljše in
najvarnejše

pri domačem zavodu

KMETSKE HRANILNE IN POSOJILNE DOM

V LJUBLJANI

registr. zadruga z
neomejeno zavezo

Tavčarjeva (Sodna) ul. 1.

Brzjavke: »Kmetiskidom«. Račun poštne hranilnice 14.257. Telefon 2847

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po **6%**, proti trimesečni odpovedi po **7 $\frac{1}{2}$ %**, brez odbitka davka na rente.

Stanje vlog:
nad Din 20.000.000.

Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog.

Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja. Vložne knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinjenja obrestovanja.

Posojila daje na poroštvo, na vknjižbe in na zastavo premičnin in vrednostnih papirjev pod najugodnejšimi pogoji.

Blagajniške ure:

Ob delavnikih od 8-12 $\frac{1}{2}$, in od 3-4 $\frac{1}{2}$, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8-12 $\frac{1}{2}$.

Podružnica v Mariboru Slomškov trg 3 (poleg Stolne cerkve)